

Тетяна Степанівна ГАВРИЛЯК

аспірантка,
кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет імені Івана Франка
E-mail: tanjusha89_@ukr.net

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИКА

Гавриляк, С. С. Стратегія забезпечення функціонування механізму для активізації інвестиційної діяльності страховика [Текст] / Тетяна Степанівна Гавриляк // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 22. – № 1. – С. 97-101. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. Розвиток страхового ринку є важливою передумовою успішного функціонування економіки країни загалом. Дискусійною серед вітчизняних та іноземних науковців залишається роль інвестиційної діяльності страхових компаній. Процес розміщення коштів страхових резервів потребує розробки та впровадження ефективної інвестиційної стратегії, яка ґрунтується на точних розрахунках та прийнятті зважених інвестиційних рішень. Саме це забезпечує менеджерам страхової компанії високу прибутковість під час розміщення коштів страхових резервів. Досконале дослідження джерел фінансування інвестиційних вкладень дає поштовх для створення потужної ресурсної бази, яка забезпечить реалізацію ефективної інвестиційної політики.

Мета. Метою статті є дослідження чинників впливу на страхову інвестиційну діяльність та визначення основних заходів забезпечення функціонування механізму активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України. Також уваги потребує питання активізації громадян у співпраці зі страховими компаніями.

Метод (методологія). У статті були використані аналітичні та статистичні методи, за допомогою яких досліджено проблематику ефективного функціонування страхових компаній на інвестиційному ринку та проаналізовано основні напрями інвестиційних вкладень вітчизняних страховиків.

Результати. Вивчено точки зору провідних українських та іноземних науковців у галузі страхового ринку, а також вітчизняне законодавство у сфері інвестування, виокремлено основні заходи забезпечення механізму активізації інвестиційної діяльності страховика. Подано основні вимоги законодавства у сфері інвестування та розміщення коштів страхових резервів. Також досліджено структуру інвестиційного портфеля страхових компаній України за період з 2003 по н. п. 2015 років. Визначено пріоритетні напрями інвестиційних вкладень вітчизняних страхових компаній. Розмежовано стримувальні та стимулювальні чинники активізації населення у співпраці зі страховими компаніями. Окреслено основні завдання інвестиційної діяльності страхових компаній. Зроблено висновок про значний вплив інвестиційної стратегії страхових компаній на фінансову стійкість та платоспроможність. Запропоновано кроки для стимулювання процесу формування механізму з метою активізації інвестиційної діяльності страховика.

Ключові слова: страхова компанія; інвестиційна діяльність; інвестиційна стратегія; портфель інвестицій; страхові резерви; технічні резерви; математичні резерви.

SUPPORT STRATEGY FOR THE FUNCTIONING OF THE INVESTMENT ACTIVITY OF INSURERS

Abstract

Introduction. *The development of the insurance market is an essential precondition for the successful functioning of the economy as a whole. A part of the investment of insurance companies is a contentious one among domestic and foreign scientists. The process of placement of insurance reserves requires the development and implementation of effective investment strategy, which is based on precise calculations and optimal investment decisions. They provide managers from insurance companies with higher yield during the process of placement of insurance reserves.*

Purpose. *The article aims to study factors influencing the insurance investment activities and to identify key measures to ensure the functioning of enhancing the investment activity of insurance companies in Ukraine. Also the issue of intensification of cooperation between citizens and insurance companies has to be taught thoroughly.*

Method (methodology). *The paper has used analytical and statistical methods. With the help of these methods the problems of efficient functioning of insurance companies in the investment market have been investigated. The main directions of investments of domestic insurers have been analysed.*

Results. *We have analyzed the terms of the leading Ukrainian and foreign scholars in the field of the insurance market, as well as national legislation in the field of investment. The structure of the investment portfolio of insurance companies in Ukraine is worked out. The constraints and stimulating factors that enhance the population in cooperation with insurance companies are determined. The main objectives of the investment of insurance companies are grounded. We have come to the conclusion about the significant impact of the investment strategy of insurance companies on their financial stability and solvency. The steps for the formation of mechanism of investment insurer stimulation are ordered.*

Keywords: *insurance company; investment; investment strategy; investment portfolio; insurance reserves; technical reserves; mathematical reserves.*

JEL classification: G22, O16

Вступ

Управління фінансовими ресурсами страхової компанії – це цілеспрямована діяльність, пов'язана з рухом, збором, обліком та опрацюванням значних потоків фінансово-економічної інформації; ефективним використанням фінансових, інвестиційних, трудових та інформаційних ресурсів; розробкою нових страхових продуктів; реалізацією необхідних управлінських рішень менеджерами різних рівнів.

Надзвичайно важливе значення для розвитку страхового сектору має збільшення ресурсної бази та обсягів надходжень страхових премій. У наш час обмеженість фінансових ресурсів страховиків унеможливує впровадження на страхових підприємствах ефективної та цілеспрямованої інвестиційної стратегії задля підвищення прибутковості.

Страховий ринок загалом та його інвестиційна складова все більше привертають увагу вітчизняних та іноземних науковців. Серед них: Л. Абалкіна, А. Бланк, А. Василенко, О. Козьменко, І. Михасюк, М. Мних, В. Плиса, Н. Ткаченко та ін.

Мета статті

Метою нашої статті є розробка шляхів удосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній України на основі теоретичного пояснення сутності та особливостей страхової інвестиційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження

Фінансова стратегія для підприємства виступає тим ключовим фактором, який забезпечує позитивний фінансовий результат унаслідок окреслення та прораховування всіх можливих кроків та подій. Значну увагу у формуванні інвестиційної стратегії страхових компаній слід звернути саме на джерела фінансування, які через внутрішні та зовнішні чинники можуть змінюватися.

Головними завданнями інвестиційної діяльності є: збільшення обсягу інвестиційних ресурсів за рахунок усіх джерел фінансування (кредитні ресурси комерційних банків, кошти приватних та іноземних інвесторів, кредитні лінії, бюджетні та власні кошти); визначення пріоритетних напрямів використання

інвестицій, у тому числі – державних у межах бюджету; забезпечення ефективного використання інвестицій, удосконалення їх відтворювальної і технологічної структури (нове будівництво, разом із розширенням діючих підприємств; технічне переозброєння і реконструкція; підтримка наявних потужностей) [4, с. 18].

Василенко А. А. капітал страхової компанії визначає з точки зору інвестицій та зазначає, що «на стадії залучення він переважно перебуває у грошовій формі, а в подальшій інвестиційній діяльності страховика частина капіталу трансформується в активи, формуючи інвестиційний портфель страховика» [2, с. 41].

Інвестиційна діяльність страхових організацій є важливим чинником впливу на розвиток економіки країни, оскільки пасивні кошти, які вони отримують від страхувальників, стають активним капіталом, що обертається на фінансовому ринку. Фінансові ресурси, які акумулюються у вигляді страхових резервів, виступають важливим джерелом інвестицій в економіку. У розвинених країнах світу страхові компанії за обсягами інвестиційних вкладень перевищують загальноєвропейських інституціональних інвесторів – банки й інвестиційні фонди. Для прикладу, прибуток від інвестицій у зарубіжних страхових компаніях становить у середньому 20–30 % від сукупного доходу, в країнах СНД – 3–10 %, а в Україні 2–3 % [8].

Так згідно із Законом України «Про страхування» та «Правилами формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя», основними інструментами інвестування для страхових компаній є:

1. Грошові кошти на поточному рахунку.
2. Банківські вклади (депозити).
3. Валютні вкладення згідно з валютою страхування.
4. Нерухоме майно.
5. Акції, облігації, іпотечні сертифікати.
6. Цінні папери, що емітуються державою.
8. Інвестиції в економіку України за напрямами, визначеними Кабінетом Міністрів України
9. Банківські метали.
10. Готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, установлених Національним Банком України [6].

Ринкові відносини в інвестиційній діяльності насамперед стосуються її джерел. Якщо розглядати національну економіку загалом, то джерелами інвестиційних вкладень виступають фонд відшкодування, у вигляді амортизаційних відрахувань, і фонд накопичення як частина національного доходу. На рівні ж суб'єктів господарювання вони здійснюються за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора (прибуток, амортизація, грошові накопичення, заощадження населення, фінансові кошти юридичних осіб тощо), запозичених фінансових коштів інвесторів (облігаційні позики, банківські і бюджетні кредити); коштів, що одержують від продажу акцій і облігацій, пайових та інших внесків громадян і юридичних осіб, а також бюджетних інвестиційних асигнувань.

Аналіз активів страхових компаній за період з 2009 по п. п. 2015 років доводить, що пріоритетними напрямками вкладення коштів були і залишаються акції та банківські вклади (депозити). Найбільш сприятливим для розміщення коштів страхових резервів був 2012 рік, про що свідчить зростання обсягу активів загалом. Проте, незважаючи на негативні тенденції у вітчизняній економіці та знецінення національної валюти, впевнену тенденцію до зростання демонструють обсяги грошових коштів на поточних рахунках, проте скорочуються інвестиції в економіку України (таблиця 1).

При інвестуванні та розміщенні коштів страхових резервів страховикам слід враховувати вимоги чинного законодавства, тобто дотримуватися законодавчо регламентованих напрямів, нормативів та принципів розміщення.

На думку Плиси В. Й., «модернізація страхового ринку передбачає кардинальну зміну пріоритетів, формування коаліцій прихильників глибокої модернізації інституційних механізмів, які відповідають за якість страхової системи та державного регулювання нею» [5, с. 14].

Як правило, інвестиційна діяльність розглядається стосовно конкретного інвестиційного проекту та підприємства (юридичної особи), що здійснює інвестиційний процес [3].

Закон також визначає об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності.

Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути будь-яке майно, в тому числі основні фонди і оборотні кошти в усіх галузях економіки, цінні папери (крім векселів), цільові грошові вклади, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами (інвесторами і учасниками) інвестиційної діяльності можуть бути громадяни і юридичні особи України та іноземних держав, а також держави [3].

Інвестиційна діяльність дозволяє акумулювати додаткові надходження у вигляді доходів від розміщення власних та залучених коштів, а саме: відсотків на суми залишків на поточних рахунках у банку, відсотків від розміщення коштів на депозитних рахунках у банку, відсоткового доходу за борговими цінними паперами, відсотків за надання довгострокових інвестиційних кредитів, дивідендів за акціями, тантьєми, надходжень від реалізації основних засобів.

Таблиця 1. Динаміка та структура активів страхових компаній у 2009 - п. п. 2015 рр.

	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	п. п. 2015 р.
Загальні активи по балансу	41970,1	45234,6	48122,7	56224,7	6387,5	70261,1	63558,8
Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування» для представлення страхових резервів							
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування»	23690,9	27695	28642,2	48831,5	37914	40530,1	37460,9
1) грошові кошти на пот. рахунках	1526,8	1770,2	2073,1	1889,3	2184,7	2789,7	3213,2
1.1 у т. ч. в іноземній валюті	212,8	402,8	218,3	181,9	159,8	733,2	1070,3
2) банківські вклади (депозити)	5926,4	6464,6	7819,1	8746,1	9296,4	9031,8	10088,7
2.1 у т. ч. в іноземній валюті	1707,9	1819,2	1858,5	1671	196,8	1768,7	2894,1
3) банківські метали	105,3	79,3	70,5	70,9	25,2	36,4	46,7
4) нерухоме майно	1997,8	2182,6	2054	2133,3	1965,3	2045,5	2102
5) акції	9521,8	10905,8	12529	29856,2	17834,3	18009,1	14913,2
6) облігації	556,5	652,7	780,3	1467	755,6	809,6	717,1
7) іпотечні сертифікати	20,7	66,7	95,9	127,3	388,8	468,3	432,9
8) цінні папери, що емітуються державою	869,5	1523,4	1447,5	2609,9	2355,4	3390	2583,7
9) права вимоги до перестраховиків	3067,7	3940,1	1647,3	1905,4	3038,5	3867,4	3336,4
9.1 у т. ч. до нерезидентів	648,7	870,2	791,1	1406,2	1471,9	1910,7	1845,2
10) інвестиції в економіку України	78,4	96,1	77,6	66	52,1	61,4	12,4
10.1 розроблення і впровадження високотехнічного устаткування	67,7	72,4	72,3	63	49,1	59,3	10,3
10.2 розвиток інфраструктури туризму	7,8	8	2,6	0,3	0,3	2,2	2,2
10.3 добування корисних копалин	0,2	0	0	0	0	0	0
10.4 перероблення відходів ГМБ	1,5	1,5	0	0	0	0	0
10.5 будівництво житла	1,2	4,3	2,7	2,7	2,7	0	0
10.6 кредити страховальникам-громадянам	5,1	5	4,6	4,6	4,6	4,6	0,3
10.7 д/с кредити для житлового будівництва	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
11) готівка в касі	13,8	18,3	43,2	14,5	1,1	16,2	14,2

*Побудовано автором

При цьому вихідний грошовий потік від інвестиційної діяльності формується в результаті реалізації операцій з розміщення коштів на поточних та депозитних рахунках у банку, придбання об'єктів нерухомості, вкладення коштів в основні засоби та придбання інших фінансових інструментів [2, с. 237].

Можна стверджувати, що діяльність страховика, пов'язана з розміщенням та управлінням страховими резервами, по суті є інвестиційною діяльністю.

Проте на практиці на роль та значення інвестиційних та страхових операцій є різні точки зору. Одна з них ґрунтується на тому, що основним завданням страхової компанії є надання страхових послуг, а тому інвестиційна діяльність має вторинне значення.

Якщо для західних страхових компаній інвестиційна функція є рівнозначною щодо інших функцій, то вітчизняні страховики часто недооцінюють її важливість. Переважна більшість вітчизняних страховиків заробляють кошти безпосередньо на страхових операціях і задовольняються низькодохідними інвестиційними інструментами, такими, як депозити [5].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Здійснивши дослідження інвестиційної стратегії вітчизняних страховиків, ми дійшли висновку, що вони не використовують повною мірою свій інвестиційний потенціал, вкладаючи кошти здебільшого у малоприбуткові, проте більш надійні з їхньої точки зору фінансові інструменти.

Відтак, слід насамперед створити сприятливі умови для страхової інвестиційної діяльності в країні, які полягають у політико-економічній безпеці, стабілізації національної грошової одиниці, поверненні довіри населення до небанківських фінансово-кредитних установ та зменшенні страхового шахрайства шляхом удосконалення національного законодавства у сфері відповідальності за фінансові злочини.

Список літератури

1. Базилевич, В. Д. Страхова справа [Текст] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Знання, 2005. – 351 с.
2. Василенко, А. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності страхових компаній [Текст]: автореф. дис...канд. екон. наук : спец.: 08.00.03 / Василенко Антоніна Василівна; КНУ імені Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 18с.
3. Гавриляк, Т. С. Теоретичні аспекти аналізу страхової інвестиційної діяльності [Текст] / Тетяна Степанівна Гавриляк // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка». – 2014. – Том 18. – № 1. – С. 131-135.
4. Козьменко, О. В. Нові вектори розвитку страхового ринку України [Текст] : монографія / [Козьменко О. В., Козьменко С. М., Васильєва Т. А. та ін. ; кер. авт. проекту д. е. н., проф. О. В. Козьменко]. – Суми: Університетська книга, 2012. – 315 с.
5. Плиса, В. Й. Страховий менеджмент [Текст] : навчальний посібник / В. Й. Плиса. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 378 с.
6. Про страхування [Електронний ресурс] : закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Про інвестиційну діяльність (Електронний ресурс): закон України від 18.09.1991 № 1560-XII ВР зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
8. Ткаченко, Н. В. Місце інвестиційної діяльності у страховому бізнесі [Текст] / Н. В. Ткаченко // Економіка, фінанси, право. – 2003. – №10. – С. 6-15.

References

1. Bazylevych, V. D. & Bazylevych, K. S. (2005). Strakhova sprava. Kyiv : Znannya.
2. Vasylenko, A. V. (2009). Derzhavne rehulyuvannya investytsiynoyi diyal'nosti strakhovykh kompaniy: avtoref. dys...kand. ekon. nauk : spets. : 08.00.03. Kyiv.
3. Havrylyak, T. S. (2014). Teoretychni aspekty analizu strakhovoyi investytsiynoyi diyal'nosti. Ekonomichnyy analiz, 18 (1), 131-135.
4. Koz'menko, O. V., Koz'menko, S. M. & Vasyl'yeva, T. A. (2012). Novi vektory rozvytku strakhovoho rynku Ukrayiny. Sumy: Universytets'ka knyha.
5. Plysa, V. Y. (2014). Strakhovyy menedzhment. L'viv: LNU imeni Ivana Franka.
6. Pro strakhuvannya: zakon Ukrayiny vid 07.03.96 № 85/96-VR zi zminamy ta dopovnennyamy. (1996). Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Pro investytsiynu diyal'nist': zakon Ukrayiny vid 18.09.1991 № 1560-KhII VR zi zminamy ta dopovnennyamy. (1991). Retrieved from: <http://rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
8. Tkachenko N. V. (2003). Mistse investytsiynoyi diyal'nosti u strakhovomu biznesi. Ekonomika, finansy, pravo, 10, 6-15.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2015 р.